

GLUMAČKE MONOGRAFIJE OD DEVEDESETIH

U suvremenoj hrvatskoj teatrologiji žanr glumačkih monografija još uvijek je u formiranju, a svaka pojedina monografija nudi svoj okvir za žanrovsko definiranje. Uz likovne priloge, prigodničarske tekstove, srdačne čestitke i uspomene redatelja, kolega glumaca, kazališnih kritičara i teatrologa, popraćene većim ili manjim brojem citata iz kazališnih kritika, uvijek se nekako na kraju nađe i iznimno vrijedan, a nepravedno zanemaren popis odigranih uloga. Uzevši u obzir kako je teško sastavljati takve popise i mukotrpno se probijati kroz često manjkav materijal ili se oslanjati na vlastito sjećanje, svakome tko se ikad bavio takvim poslom činit će se da je popis uloga, nastoja i godina nepravedno zgusnut na kraju knjige. Naime, govoreći o nečijem glumačkom umijeću i egzaktno izraziti njegove osobitosti jedan je od najsloženijih zadataka teatroloških istraživanja. Tek analiza odigranih uloga – koje uglavnom odabiru redatelji više ili manje određujući ili prepoznajući habitus pojedinoga glumca – pruža umjetnički profil. Međutim, ništa, pa čak ni u novije vrijeme snimljeni videozapisi, ne može vratiti minuli kazališni čin i glumačku čaroliju trenutka. Stoga ne čudi da većina glumačkih monografija djeluje kao svojevrsni spomenar s pokojom autobiografskom crticom uokvirenom likovnim prilozi. S druge strane, raznolik uređivački pristup u sastavljanju monografija svjedoči o glumačkoj individualnosti i zasebnom glumačkom mjestu u kazališnom svijetu, ali iskazuje i odnos suvremene teatrologije prema temi koju obrađuje.

Pisana riječ o glumcu u Hrvatskoj stara je koliko i povijest hrvatskoga kazališta. Međutim, mijenjale su se okolnosti u kojima su nastajali pojedini zapisi pa su isprva bilješke manjkave ili šture, da bi krajem 19. i početkom 20. stoljeća počele zauzimati više prostora u dnevnom tisku, a u drugoj polovini 20. stoljeća proširile se se i do

zasebnih knjiga. U najstarijim oblicima dokumentiranog kazališnog života najčešće se spominjalo samo glumčev ime (ili) prezime, a o kazališnim umjetnicima uglavnom su pisali sudski ili sajmišni zapisničari te samostanski ili školski kroničari. S profesionalizacijom hrvatskoga glumišta 1840. pomalo se počinju profilirati glumačke osobnosti. Dok se hrvatsko glumište ustrojavalo, većinu pozornosti kritika je pridavala izboru repertoarnih naslova i analizi dramskih tekstova, no krajem 19. stoljeća, posebice u vrijeme intendanture Stjepana Miletića, situacija se postupno mijenjala i sve se više važnosti pridavalo glumačkom udjelu u predstavi. U tisku su se početkom 20. stoljeća sve češće isticala imena *miljenika općinstva*, glumaca koji su svojom vještinom i umijećem oduševljavali gledatelje u zagrebačkom kazalištu i na pokrajinskim pozornicama.

U prvoj polovini 20. stoljeća, napose dvadesetih godina, nova su kazališna strujanja pridonijela da se drukčije prilazilo predstavi i svim sudionicima njezina nastajanja i izvedbe pa se i glumcima počela pridavati veća važnost. Primjerice, jedna od poznatijih kazališnih kroničarki, Antonija Kassowitz Cvijić 1928. je godine sastavila *Spomen-spis* u povodu proslave šezdesete obljetnice umjetničkog rada Marije Ružička Strozzi.¹ Nastojeći svečano istaknuti glumičin udio u povijesti hrvatskoga kazališta te naglasiti i glumičinu privatnu stranu života kao i stanje u kazalištu njezina vremena, autorica se poslužila brojnim sličicama iz života ne bi li, kronološkim slijedom, dodatno proslavila veliku glumicu. Autoričin je stil nerijetko izazivao prijepore među teatrolozima, ali i glumcima o kojima je pisala pa je među sačuvanim dokumentima moguće pronaći pokoje pismo u kojemu se neka glumica žali autorici što je u svojim radovima pobrkala događaje, ljude i uloge ili dodavala fiktionalne dijelove radi lakše literarne prohodnosti.² Po-

čeci pisanja opsežnijih radova o glumcima uglavnom su vezani uz glumački i osobni biografizam obilno natopljen literarizacijom profesionalnih i privatnih života, a detalji o materijalnoj oskudici koja je pogađala glumce, ali i kazalište nerijetko su bila i glasna upozorenja o potrebi poboljšanja cjelokupnoga kazališnog organizma koji se u Hrvatskoj tek stvarao. Sve do novijega vremena glumcima se posvećivala veća pozornost uglavnom u obljetničkim tekstovima koje su pisali kazališni kritičari, ponajviše u dnevnom tisku ili specijaliziranim časopisima pojedinih kazališta, među kojima su, i zato što su bili među rijetkima, prednjačila izdanja Hrvatskoga narodnog kazališta u Zagrebu. Među najmarljivijim i najobjektivnijim kroničarima ističe se teatrolog Slavko Batušić, temeljit istraživač i skupljač kazališne građe, koji je svoje obljetničke tekstove povremeno potpisivao, a nastojao je biti što iscrpniji navodeći najvažnije glumačke uloge, nerijetko uključivši u prigodni prilog i opsežniji intervju s glumcem ili glumicom koji su obilježavali svoj jubilej. Takvi prilozii omogućuju potpuniji uvid u glumačke biografije, ali i pružaju umjetnicima prigodu da progovore o svom radu i položaju u društvu.

Teatrološka riječ o hrvatskim glumcima sve je iscrpnija kako odmiče druga polovina 20. stoljeća. Arhivska građa kao izvor i poticaj za ispisivanje glumačkih portreta te veća ili manja mjera neposrednog gledateljskog iskustva u novije je vrijeme, dvadesetak godina unatrag, poslužila kao poticaj za objavljivanje knjiga posvećenih glumačkom svijetu. Igor Mrduljaš autor je knjige o Dubravku Dužinu³ kojom se otvorio put formiranju svojevrsnog žanra glumačke monografije. Prikupljena građa poslužila je kao materijal za opsežnu knjigu u kojoj autor biografskom metodom kronološki prati glumčev život, potkrepljujući svoj tekst dostupnim, često citiranim dokumentima. Prelazeći granice obljetničke publicistike i zalazeći u područje pomnije teatrološke analize – te obuhvaćajući popise glumačkih uloga, režija, prijevoda i korištenih vrela – knjiga se od većine potonjih glumačko-monografskih naslova iz devedesetih razlikuje što temu pronalazi u kazališnoj prošlosti.

Časovitost kazališnog čina neizbježna je činjenica koja otežava pisanje o glumačkoj i uopće kazališnoj umjetnosti, ali to svakako nije razlog što hrvatska teatrološka literatura ne obiluje monografskim izdanjima. Uzimajući u obzir ratne prilike u kojima je cjelokupan izdavački rad bio usporen ili onemogućen, može se reći da se hrvatska

teatrologija tek sredinom devedesetih godina pozabavila pojedinim glumačkim profilima, ponajprije u nizu *Portret umjetnika u drami*,⁴ zaokupljajući se i glumačkim i redateljskim osobnostima te nudeći bolji pregled njihova rada. Sredinom devedesetih objavljeno je i nekoliko knjižica Građe za portret glumca Zagrebačke slavističke škole u kojima su na nekoliko stranica popisane kazališne uloge nekolicine glumaca i popraćene kraćim teatrološkim tekstom, a u Hrvatskom narodnom kazalištu tiskano je nekoliko sličnih izdanja u povodu proslave glumačkih obljetnica. Kad je riječ o glumačkim portretima, Branko Hećimović autor je knjige o velikanima hrvatskoga glumišta *Razgovori s Pometom, Desdemonom i Poljskim židovom*,⁵ zbirkom glumačkih intervjua rađenih 1971. za Treći program tadašnjeg Radio Zagreba, a uz autorove uvodne tekstove tiskani su i u knjizi. Sličnim se postupkom poslužila i Antonija Bogner Šaban u svojoj knjizi *Zaustavljeni trenuci glume*.⁶ Osebujuan memoarski uvid u kazališni svijet nekoliko glumica (Mila Dimitrijević, Vika Podgorska, Božena Krajeva, Bela Krleža, Ervina Dragman) 20. stoljeća ponudila je i Eliza Gerner svojom knjigom *Kazalište kao sudbina*.⁷

Premda se o hrvatskim glumcima pisalo, iz navedenoga se vidi da su to bili samo poticaji za izradu glumačkih monografija na koje je suvremeno hrvatsko kazalište čekalo do samoga kraja devedesetih godina. Naime, 1999. godine u Hrvatskoj su objavljene prve dvije glumačke monografije. Antonija Bogner Šaban uredila je knjigu o Špiri Guberini, a Miljenko Foretić o Miši Martinoviću.⁸ Riječ je o dvama reprezentativnim izdanjima koja su odredila načela rada i pristupa, dobrim dijelom zahvaljujući i trudu dvoje urednika teatrologa koji su se već okušali i dokazali kao istraživači o pojedinim kazalištima i kazališnim umjetnicima, a i poslije su se nastavili baviti uređivanjem monografskih izdanja. Obje su knjige likovno bogato opremljene, umetnute su brojne fotografije s prizorima iz odigranih predstava, a petnaestak tekstova u knjigama potpisuju književnici, redatelji, teatrolozi i kazališni kritičari, uz umetnute intervjue i pokoje privatno pismo. Dok su u knjizi o Miši Martinoviću tekstovi opsežniji, u knjizi o Špiri Guberini brojnije su fotografije i reprodukcije glumčevih portreta, no urednici obaju izdanja nastojali su na srodan način sublimirati značaj odabranih glumaca. Slično, ali skromnije, iste je godine opremljena knjiga Satiričkoga kazališta Kerempuh *Mladen Crnobrnja Gumbek*,⁹ obilježivši 40. obljetnicu umjetnikova rada. Unatoč skromnijoj likovnoj

PREMIJERE
RAZGOVORI
PROTUKRITIKA
MEĐUNARODNA
SCENA
FESTIVALI
TEMAT
PRODUKCIJA
ISTRAŽIVANJE
TEORIJA
SJEĆANJA
NOVE
KNJIGE
DRAME

opremi, u knjizi je prikupljeno petnaestak tekstova različitih Kerempuhovih suradnika, no na kraju knjige navedeni su samo repertoarni naslovi, autori i godine, ali ne i nazivi pojedinih odigranih uloga, a popisom su obuhvaćeni samo nastupi u matičnom kazalištu, što ipak umanjuje cjelovitost i iscrpnost izdanja.

Pišući o glumcu u suvremenom hrvatskom kazalištu, Ana Lederer zaključuje da je iskustvo glumca iskustvo određenoga vremena¹⁰ u kojemu se zrcali i društveni položaj glumca, kazališno okruženje, redateljski koncept i repertoarna politika. Glumca ponajviše određuju odigrane uloge, ali u povijesti hrvatskoga kazališta konstanta je i glumčevo očitovanje o pojedinim pitanjima i temama koje ga se na njegovu umjetničkom putu tiču. Stoga je zanimljiva posthumno izdana knjiga Svena Laste,¹¹ kojega su priređivači potpisali i kao autora, jer se većina knjige sastoji od glumčevih kolumni objavljivanih u tjedniku *Hrvatsko slovo*, no – premda joj nedostaje luksuzna likovna oprema – knjiga obuhvaća i nešto od uobičajenih monografskih izdanja: intervjue, uspomene Lastinih suradnika te pomno popisane kazališne, filmske i televizijske uloge, nudeći čitatelju na uvid ne samo što je glumac dao na sceni i što drugi o tome misle nego ponajviše o čemu je on sam razmišljao u kazališnom i društvenom vremenu u kojem je radio. Svojevrsno žanrovsko iznjevjeravanje zamjenom očišta koje od kazališnih suradnika i stručnjaka previzma glumca dogodilo se i u knjizi Anje Šovagović Despot *Divlja sloboda*,¹² u kojoj autorica promišlja stanje suvremenoga hrvatskoga kazališta, nastavljavajući se na memoarsku i sjetnu riječ glumice Elize Gerner, koja komentira i oživljava uspomene na kazališnu prošlost.

Povratak u čvrsto postavljene žanrovske okvire glumačke monografije obilježava još jedna luksuzna dubrovačka monografija, ovaj put o Milki Podrug Kokotović,¹³ "kazališnoj supruzi" Miše Martinovića. Formatom i kvalitetom svoje sadržajne koncepcije zrcaleći veliku glumačku osobnost, ova monografija određuje i visoku razinu u oblikovanju žanra. Okupivši dvadeset pet tekstova različitih žanrova (posebice intrigira uvodni akrostih Luka Paljetka), urednik svakim pojedinim prilogom priziva sjećanje pojedinog autora na nekoliko najdijeljenijih uloga o kojima pišu stručnjaci različitih profila nastojeći, nerijetko osebujnom literarnom vrsnoćom, odrediti važnost glumičina mjesta u hrvatskom kazalištu. Osim toga, u žanr monografije sve se češće probija riječ glumca, izvaci iz intervjua, vlastita promišljanja o kazalištu njihova vremena kao i iscrpan popis literature.

Činjenicu o nepostojanju biblioteke kao reprezentativ-

nog monografskog niza 2004. godine nastojao je promijeniti Hrvatski centar ITI pokrenuvši biblioteku i objavivši prvu knjigu posvećenu tridesetoj godišnjici umjetničkog djelovanja Branke Cvitković.¹⁴ Odskačući osebujnom likovnom opremom, ova monografija nudi i neke korekcije žanra, nastojeći upozoriti da kazališno pamćenje zahtijeva i teatrografsku analizu. Pet kraćih tekstova glumičnih suradnika koncipiranih kao zbroj uspomena i čestitki te veći prilog s faksimilima glumičnih primljenih pisama nadopunjen je temeljitom i opsežnom teatrološkom studijom priređivačice Ane Lederer, a znatno veći broj stranica, za razliku od prethodno analiziranih monografija, i pregledno koncipiran, posvećen je detaljnom popisu odigranih uloga B. Cvitković. Teatrografija kao jedan od najmuotrpnije sastavljenih dijelova svake glumačke i kazališne monografije ujedno je i njezin teatrološki najvrjedniji dio jer rekonstruira bližu, odnosno dalju kazališnu povijest, ukazuje na osebujan glumački profil i, zajedno s uspomenama suvremenika, daje naslutiti glumčevu umjetničku osobnost. Ostaje vidjeti hoće li pokrenuti monografski niz zaživjeti.

Obiljetnički povod preuzet je i u monografiji o Zlatku Crnkoviću priređivača i urednika Mladena Pavkovića.¹⁵ Priređivač je uvodnu riječ preputao glumcu objavivši opsežan intervju iz časopisa *Glumište* te umetnuo nekoliko starijih i novijih tekstova napisanih o tom umjetniku, a teatrološku analizu napisala je Antonija Bogner Šaban, nastojeći istaknuti najvažnije odigrane uloge i njihovo mjesto u oblikovanju Crnkovićeve umjetničke osobnosti. Velika je važnost pridana popisu svih glumčevih odigranih uloga u kazalištu, ali i na radiju. Ekstenzivan je i prilog s faksimilima čestitarskih brzojava, pisama, posveta na knjigama, kazališnih cedulja, diploma i nagrada. Glumci Hrvatskoga narodnog kazališta u Zagrebu svoje su obiljetnice u devedesetima proslavljali i manjom knjižicom s popisom uloga, no sličan se koncept zadržao i u monografijama, samo s većim brojem likovnih priloga i nešto više suradničkih tekstova. Monografija o Vlasti Knezović¹⁶ obilježava 35. obiljetnicu glumičina rada, a njezina pomalo lirski konceptija prvo mjesto prepušta pjesmi Enesa Kliševića posvećenoj glumici te opsežnijem autobiografskom tekstu o uspomenama na proteklu karijeru. Raznovrsni tekstovi, uspomene kolega glumaca sa studija, najčešće u obliku lirskih pisama, izvaci iz kritika, jedna glumičina pjesma, isticanje ponekog citata, veliki format portretnih fotografija i razmjerno brojne fotografije iz privatne arhive približavaju se glumačkom spomenaru u koji je

umetnut analitički tekst Ane Lederer o glumačkom putu Vlaste Knezović te zgusnut popis nagrada i uloga.

Ponavljanje provjerene monografske forme, najčešće, ali i najzahtjevnije u posljednjih desetak godina, reflektira se i u monografiji o Josipu Marottiju¹⁷ koju, ovaj put autorski, potpisuje Antonija Bogner Šaban, razdijelivši knjigu na nekoliko cjelina. Autoričin iscrpan i sveobuhvatan uvodni tekst promišlja Marottijevu osobnost i umjetničku profesionalnost. Trećinu knjige zauzimaju zanimljive i duhovite *Kazalištarje Josipa Marottija*, glumčevi zapisi objavljeni većinom u časopisu "Hrvatsko glumište", koji, osim uspomena na odigrane predstave, obuhvaćaju i tekstove pisane u spomen na preminule kolege i suradnike. U trećem bloku monografije objavljeni su članci drugih o Josipu Marottiju pa se i u njima dodatno osvjetljava glumčeva osobnost, a zanimljivo je što o glumcu govore i njegovi vršnjaci i najmlađi kolege. Ova monografija od ostalih se glumačkih monografskih izdanja razlikuje i iznimnim bogatstvom likovnih priloga. Velike, brojne i vrlo kvalitetne crno-bijele fotografije osobno su i iznimno vrijedna pratnja objavljenim tekstovima, a izborom su obuhvaćene čak i glumčeve privatne fotografije te duhovite i raznolike karikature i portreti. Osim popisom odigranih kazališnih uloga od 1939. do 2005. autorica je drugu ulogu obogatila i kronologijom glumčeva života i umjetničkog djelovanja, istaknuvši neke od najvažnijih njegovih nastupa, uloga, angažmana, primljenih nagrada, ali i životnih događaja, unošeći dašak glumčeve privatnosti.

Do sada posljednja objavljena glumačka monografija u hrvatskoj teatrološkoj literaturi posvećena je glumici i subreti Dragici Krog Radoš.¹⁸ Budući da je pedeset godina provela u emigraciji, manje poznata hrvatska glumica sama je počela prikupljati građu i potaknula izradu monografije koju je priredio i uredio Branko Hećimović. Razlikujući se od ostalih manjim formatom i brojem stranica te drukčijim odabirom tekstova, ova knjiga žanrovska je varijacija uobičajenih monografskih izdanja. Opsežan priređivačev uvodni tekst vraća u povijest hrvatskoga kazališta, nudeći snažan i čvrsto teatrološki mišljen okvir u kojemu je nepunih trideset godina glumica stasala i nastupala u nekoliko kazališta. Drugi dio knjige obuhvaćaju kazivane i zapisane glumične uspomene na kazališne dane u Hrvatskoj, a na kraju se nalazi i još jedan njezin tekst o pojedinim kazališnim ljudima s kojima je surađivala. Kao uobičajen prilog, u knjizi su još i izvaci iz literature i popis glumičnih odigranih uloga.

Nekoliko objavljenih i analiziranih monografija dokaz

su potrebe za izradom takvih izdanja, pri čemu se obiljetničke prigode pokazuju kao najlogičniji povod. Neki su dijelovi monografija postali *sine qua non* temeljitog i budućnost kazališta korisnog rada, a to su nesumnjivo stručna teatrološka analiza glumčeva cjelokupnog rada uz isticanje najvažnijih uloga, teatrografski popisi, prilozii suradnika i prijatelja iz kazališnog svijeta, velik broj kvalitetnih kazališnih fotografija, izbor iz kritika te popis literature. U žanru monografije sve značajniji i opsežniji postaje glumčev govor u prvom licu kao intervju, izvadak iz napisanih novinskih članaka, katkad i pjesma ili čak za tu prigodu napisan autobiografski tekst, a razmjerno je opsežan i izbor fotografija iz privatnog života, nudeći uvid u glumačku izvankazališnu zbilju. Uglavnom likovno luksuzno opremljene, velikog formata i broja stranica, glumačke monografije objavljene od devedesetih godina naovamo nedvojbeno svjedoče o glumčevu izlasku iz redateljski koncipiranog rasporeda na sceni, možda i da se izvuku iz nepravедno dodijeljenog kazališnog poluraka. Ti se izlasci događaju katkad na poticaj glumca, priređivača, kazališta, strukovne udruge ili izdavača. Međutim, usustavljanje žanra glumačke monografije morao bi pratiti i jednako sustavan pristup u odabiru monografskih naslova – da se ne spominju zaboravljena glumačka imena koja već odavno zaslužuju svoje monografije, a još ih nisu dobili – kako bi se stvorio reprezentativan niz naslova.

Živu glumčevu riječ na sceni ne može u punini obnoviti ni nadomjestiti nikakva monografska riječ ili fotografija. Konačno, govoriti o glumcu i glumi trajan je problem u kazališnoj povijesti i suvremenosti pa stoga ne čudi da velik broj priloga u monografijama započinje autoreferencijalnom jadikovkom o obilju izvršnih dojmova i nedostataka prikladnih riječi. Stoga se zanimljivim čini citirati posljednju rečenicu iz teksta Božidara Violica o Špiri Guberini: "Dragi Špiro, ovo pismo (...) zaključujem općenitom isprikom da je sve što se govori o glumcu izmišljotina, kao što su to i njegove uloge."¹⁹

¹ Antonija Kassowitz-Cvijić: *Spomen-spis u proslavu šezdesetogodišnjeg umjetničkog djelovanja najveće hrvatske tragetkinje Marije Ružičke-Strozzi uz prikaz njezine epohe u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu 1868-1928*. Naklada odbora za jubilej Marije Ružičke-Strozzi, Zagreb, 1928. Posebno je zanimljivo da se u nevelikoj publikaciji od tridesetak stranica kao nakladnik potpisao odbor za proslavu glumičina jubileja, uz napomenu na naslovnoj stranici da se čisti dobitak prilaze narodnom daru svečarici.

² Arhivska građa Odsjeka za povijest hrvatskog kazališta HAZU u Zagrebu (primjerice, pisma Ivke Kralj upućena A. Kassowitz Cvijić).

³ Igor Mrduljaš: *Dubravko Dujšin. Poslovi i dani*, Hrvatsko društvo kazališnih kritičara i teatrologa, Zagreb, 1988. ili novije izdanje *Glumac i njegovo doba. Knjižga o Dubravku Dujšinu*, Naklada Pavičić, Zagreb, 2006.

⁴ Niz *Portret umjetnika u drami*, urednik Borbena Vladovića, objavljen je u Biblioteci Hrvatskoga radija u Zagrebu u četiri knjige: *Portret umjetnika u drami I*, knj. 9, 1995.; *Portret umjetnika u drami II*, knj. 13, 1996.; *Portret umjetnik u drami III*, knj. 16, 1998. te *Portret umjetnika u drami IV*, knj. 20, 2000.

⁵ Branko Hečimović: *Razgovori s Pometom, Desdemonom i Poljskim Židovom ili Velika imena hrvatskoga glumišta*, AGM – Hrvatsko društvo kazališnih kritičara i teatrologa, Zagreb, 1995.

⁶ Antonija Bogner Šaban: *Zaustavljeni trenuci glume*, Riječ, Vinkovci, 2000.

⁷ Eliza Gerner: *Kazalište kao sudbina. Hrvatske dramske dive*, Hena com, Zagreb, 2001.

⁸ Špiro Guberina. *40. obljetnica umjetničkog rada Špire Guberine*, Hrvatsko narodno kazalište u Zagrebu – Gradska knjižnica "Juraj Šižgorić" Šibenik, Zagreb, 1999. te *Miše Martinović. Pedeseta obljetnica umjetničkog djelovanja 1949.-1999.*, urednik Miljenko Foretić, Matica hrvatska Dubrovnik – Kazalište Marina Držića, Dubrovnik, 1999.

⁹ *Mladen Crnobrnja Gumbek. Mojih prvih 40*, urednik Branko Vukšić, Satiričko kazalište Kerempuh – Novinsko-izdavačka kuća Epoha, Zagreb, 1999.

¹⁰ Ana Lederer: "Glumac u suvremenom kazalištu", u: *Vrijeme osobne povijesti*, Naklada Ljevak, Zagreb, 2004.

¹¹ Sven Lasta: *Iz glumačkoga kuta*, priredili Anina Lasta Budor i Ivan Jindra, Hrvatska kulturna zaklada – Hrvatsko slovo, Zagreb, 2000.

¹² Anja Šovagović Despot: *Divlja sloboda*, Mozaik knjiga, Zagreb, 2003.

¹³ *Milka Podrug Kokotović*, priredio Miljenko Foretić, Matica hrvatska Dubrovnik – Dubrovačke ljetne igre, Dubrovnik, 2002.

¹⁴ *Branka Cvitković. Trideset godina umjetničkog djelovanja*, priredila Ana Lederer, Hrvatski centar ITI-UNESCO, Zagreb, 2004.

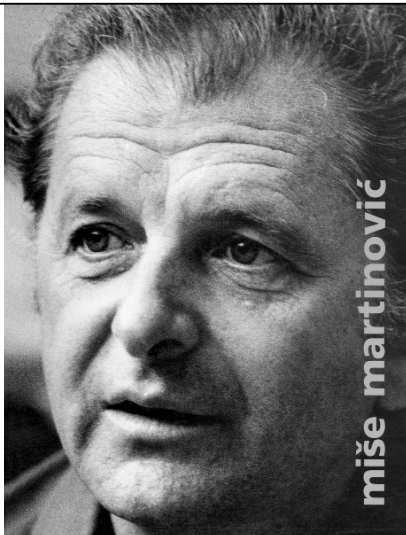
¹⁵ *Zlatko Crnković*, priredio i uredio Mladen Pavković, Alineja d.o.o., Koprivnica, 2004./2005.

¹⁶ *Vlasta Knezović*, urednik Slobodan Elezović, Hrvatsko društvo dramskih umjetnika, Zagreb, 2005.

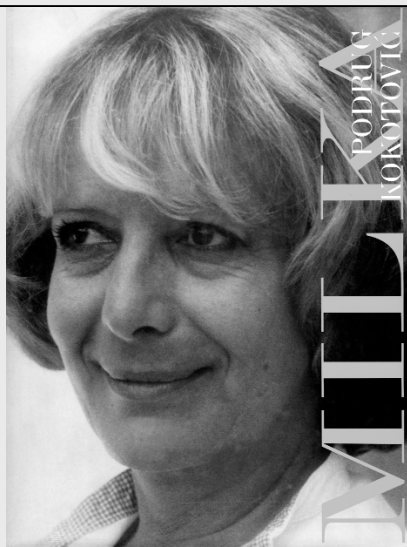
¹⁷ Antonija Bogner Šaban: *Josip Marotti*, Kapitol, Zagreb, 2006.

¹⁸ *Dragica Krog Radoš. Glumica i subreta*, priredio i uredio Branko Hečimović, ITG d.o.o., Zagreb, 2006.

¹⁹ Božidar Viočić: "U znaku *Idiota* – Pismo isprike glumcu", u: *Špiro Guberina*, str. 60.

B R A N K A C V I T K O V I Ć

PREMIJERE

RAZGOVORI

PROTUKRITIKA

MEĐUNARODNA
SCENA

FESTIVALI

TEMAT

PRODUKCIJA

ISTRAŽIVANJE

TEORIJA

SJEĆANJA

NOVE
KNJIGE

DRAME